

פירוש היעב"ץ

וב שם משכן טוב נאמר על הרב הגדול
 ר' יעקב עמרין ב"ר צבי אשכנזי הסנינו
 בשם חכם צבי והיה כגון החכם, ובראשי
 חובות יעקב עמרין ב"ר צ'בי=יעב"ץ.
 הרב יעב"ץ נולד באלמנא אצל הסבורג
 בשנת ה'ת"ו (1697) וסת שם ביום א' ה'ר"ח אייר שנת
 תקל"ו (1776). הוא נתמנה לרב בעיר עמרין אשכנז
 וסמו נודע הרב יעב"ץ בשם "עמרין" לכינוי משפחתו. היעב"ץ
 הבר כחמישים שפרים וביניהם ש"ת בעיניו הלכה וזיה מתגבר
 לחקלה וכל'ו השחשם בה לפעמים, סדורו על כל הפליח
 השנה כולל שלשה חלקים: בית אל, שער השמים, סגול
 עז, ונדסם באלמנא בשנת תק"ח. החלק השני כולל
 תורה של פסח עם באורים ודינים, ונתקן בקיבוץ חזה.

ואין לו ייתר ויפסח יעשה מצות הנ המסח. השתא
 חכא. אנו אומרים כך, מה שאין בן לשנה הבאה
 בארעא דישאל אין אומרים בן, כי אז נעשה קרבן
 הפסח שכתוב וכל בן נכר לא יאכל בו. וגם אינו
 נאכל אלא למנויו. לכן אין אומרים נוסח הלו אלא
 בגלות, ולפי שבמחרת יבנה ביה"ק ולא נאמר אהנו
 לשנה הבאה כמו שאמרנו אשחקר, לכן עשינו זאת
 זכרון בספור זה שלא נבטע לאמרו אז נ"ב. ואם
 האמר א"כ יפסחו העניים הצעירים ויוזעו כחם. כי
 טוב להם עתה מאז ולא ירומה בן, לזה נא כמשיב
 השתא עברי חז נורם שיש בו עניים, מה שאין בן
 לשנה העתידה נהיה בני הורין כולנו, וקיימים בנו
 סקרא שכתוב כי לא יהיה כך אביון ולא יצטרכו
 ישראל זה לזה. ומה שאמר לשנה הבאה בלשון
 הקודש, אמרו בו המפרשים כדי שלא לעורר קנאות
 ושנאת הבבליים. כי כבבל נהקן נוסח זה שלשונם
 ארמיה, ובימים החם ושנים קרמיות לא היו סוגרים
 בתחם בליל שפורים, וחיו מכריזין ואומרים נוסח
 זה, כדי שיבואו העניים והצריכים ויאכלו עמחם, אבל
 עבשויו לא נובל לעשות ככה דנפיש הילא דאומות
 העולם הרכה יותר מעניי ישראל, ואי אפשר לעמוד
 בכך, על כן מפרנסין את העניים בכיתם, אך משנת
 לא זוח מסקומה, ואולי לזה רמז נ"ב כפל הלשון
 לתרץ סרוע אין אנו מניחין דלחי כתינו פתוחים נם
 עתה כשאומרים בן, על זה מתנעלים השתא עברי
 ויראים אנו מעם הארץ כי רב הוא, אבל לשנה
 הבאה בני הורין אז נתנהג בני הורין הקוראים לכל
 המון העם לבוא אל שולחנם לאכול, וכדעבד רב הונא
 (הענית ב') כי הוא אכיל דהוה פתח כביה ואמר
 כל רבפין ליחי וליכול, כוראתא בפרקי הדסירי, עוד
 יש לומר שכפל הענין והלשון ע"ז ור שלא תאמר מה
 מיכה של הוראת החירות שאנו עושין בלילה זה,
 הלא ערין אנו בגולה ולשמחה מה זו עושה? לזה
 אמר שאין זה נחשב גלות באמת, כי אף אם אנו
 חיום פה בארץ לא לנו, לשנה הבאה נובל לחיות
 בארץ ישראל כבוצנו ואין מעבב על ידנו. אפילו
 אם ה' לא תגיע ערין עת הנאולה, מכל מקום ארץ
 ישראל, לפנינו היא לבוא לזרד כותכה ככל עת,
 ואינו דוסח גלולה מצרים שהיינו עבדים משותפדים,
 וכשבוים כמאמר נהגים, לעבודת פרך מיט ולכניס
 ומאז התיאנו ה' משם לחרות עולם על עם נורא
 מן הוא והלאה, כל האומות והמלכות סבידים אהנו

הא לחמא עניא. בן הוא הנוסח
 הקרמו, וכבר יישבו המחברים הלשון, ומצאו לו רמז
 בסקרא את הלחם אשר האכלתי. אמנם יש טורסין
 הא בלחמא וגם הוא נכת, ו"א כחא לחמא וגם זה
 היה טוב אבל בהכרח יצטרך להשימם מלה רי
 שאין לו מנים לפי רעה זו, אלא כך צ"ל כחא לחמא
 עניא אכלו וכר, וזו היא ארץ לו באור, עניא, שהוא
 מאכל עניים ועברים שסמחין ללאכאון ואין מניחין
 אותם להסחין ער שיהמין פהו כררד בני הורין, נם
 לפי שהוא קשה להתעכל, וכמות מעט ממנו מספיק
 להשביע יותר מלחם חמץ, לכן עני אוכל פתו בעיסה
 בלומה ואינו מניחה שחתמין. בארעא רסגרים, אע"פ
 שגורשו סמצרים העיר (מטורפולין של המדינה) בליל
 ס'ו, מכל מקום לא שלחום עד הגבול בלילה ההוא,
 כי ארץ מצרים ארבע מאה פרסה והם היו בצוען
 שצויה באמצע המדינה בלילה ההוא, נם ודאי כבר
 אכלו מצות בלילה הזה בארץ מצרים עם הפסח קודם
 שיצאו ונתגרשו, ככתוב על מצות ומרורים יאכלהו.
 כל רכפין, נראה לי פשוט דקאי אנכרים, חזו לפי
 שצויה הכרזה לעניים שלא הבינו ליום הקודש היו
 רבה היא פתנם הכנתו וקשה התאוותו, לפיכך היו
 נהנין לחבדיו בן, כמ"ס באבורהחם בשם הגאונים,
 וכלפי ששנו הכמים (נימין) ל"ח אמר כל רכפין
 אומות העולם עם עניי ישראל, הוא אמר כל רכפין
 שהוא רעב ללחם לא לרכה ה' לקיים המצוה וכא
 ויאכל עמנו, והקדימן מפני דרכי שלום, אח"כ אמר
 כל דצריך כל עם שבישראל הצריך לקיים המצוה

לעזת ברוך ה'. ומחזיקים אותו חסידים לחיות ברוש
 צוננו לתעתיק דירתו סמדינה לסדינה ככל הפענו.
 אורכה זה חסר פרסי שמקבלין אותו לרוד בארצותם
 בחמלת ה' עלינו. לכן אין זה נחשב עברות. ואם
 האמר לפעמים רדים תחת די מלכות קשה שמכבד
 עמלו עלינו לחיות בעבדים, לאת אמר עב' הארץ
 רחבה ימים לפנינו להתיישב בארץ אחרת ביום הזה.
 ומי אנו בני תורין כמו שהיינו. והנה מספר חיבות
 נוסה הלו כ"ה. כי כבה נדול וביד חזקה הוציאנו ה'
 סמדיים. ובחתיחה הא לחמא עניא די ר"ה לער.
 רומז שנים לעלדי יתו מזכירין יציאת מצרים. הרטם
 זאת הא. כלומר זאת עומדת לער.

ס ה נ ש ת נ ה , שאלה. המץ כאכל שרם
 ומצתה מאכל עבדים כזכור, ומדוע עתה בליל החירות
 כלנו סצה' וק' אף יש יתה סתירה כי המצת
 השלשה סבל מקום תורה ענין מעלה וכבוד, והפרוסה
 על ענין השעבוד. סרור סורה על עבדות ושאר יקרות
 סורים על חירות. שתי פעמים אהה לפני המאכל
 ודרך נרונה והשניות הוא סגנת תנוליים כדי לנרמ
 תאות האכילה. והשנית תוך הסעודה דרך שפלות
 לסלמ קודם בסנו בירק הי' (באתרא רעילי ויקא ליעל
 בשיא ובוריא) וירק סר סוריק ומרן הנפש כסררי
 יום. ססובין, אף כבאילה סמנת הסורה כניעות
 ושעבוד. הרי בן אלו תרתי דסתר וחרתי לא עבדי
 כבני הרי עבדי בהרדי, ולכן לא זכר עוד לשאל על
 דם כוסות ששותין כולנו בלילה זה בלבד, לפי שאין
 בהם דבר הסורה על עבדות ולא סתירה על החירות.
 ומסעם זה לא שאל לחקר אבותינו שהיו אוכלים
 חפסה.

ע ב ד י ם ה י י נ ו , תשובת השאלה. לפרעה
 במצרים הם כמו כן שתי בחינות חפכות קבת. כי
 אמנם מפרע סלך וסח שתינו עבדיו לכבוד יחשב
 לנו כי עבד סלך סלך, וכן נהג כבוד בלנין של סלך
 כבוד הם שכם לוי שלא נשתעבד בהם. לפיכך באמת
 סמר לו ראיים אנו לעשות זכר למעלה בהם. שיהי
 לאבותינו גם במצרים. אכן במצרים היינו עבדים
 לעבדי עבדים הם בני הם, לכן כרין שנעשה סימן
 לעבדות שהיינו בו. על כן כראוי אנו עשים שני
 דברים סתגרים בלילה זה כאמור. ועוד שחתלת
 הלילה וסופה לא היו שון, כי בחציו הראשון ערין
 היינו עבדים אע"פ שחתלת התולה סבערב חיתה.
 ס"ס נאולה מעליא לא הווי ער צפרא, והיינו סמום
 שבליל חמשי היתה תנאולה סמצרים. שעת ששית
 שלו היא למעשה צרץ והשביעית למאדים. ורצה
 חקב"ה לשרד סערכת כח למאדים בעת התיא, וס"ס
 אהתלהא נאולה בוציו הראשון היה בעת סול צרץ.
 ומרי זה טמש כענין כניסת שבת (שהוא מען עז"ב)
 נאולה הנפשות סרשות סמארם אחרא) שהוא בסוף
 סמסלת צרץ ותחלת שליטת מאדים לשכר כהו. לכן

מצוח להוסיף מחול על הקודש. הוא שאמר משה
 נ"ב כהצוה (עי' בחיי). חח שאמר חסידו עבדים
 חיינו לפרעה במצרים. בבחינות סתחלמוה לסוב ולרע.
 וכן היה כלילה חזה בחיוד. והראח חקב"ה כחו לנעח
 ותרואה חשייטיות ולנדרם. כי בתוראח כוכב צרץ
 סתובה ילין ישראל כנלה עוד. ועתה קודם הרואים
 סאדים נהרנו למצרים, ובעת שליטתו יצאו ישראל.
 הוא שאמר ביד חזקה כנגד עת צרץ שבו תחילה
 התאולה, ובורע נסיה לשכר כח סאדים הרע שבו
 נשלתה. לפיכך נאה לנו לעשות דברים חרואים
 כסותרים. עוד יש לסוד ע"פ סח שפירש האר"ל
 על הפסוק ואת העם תעביר אותו לערים, שהם היו
 ניצוצות של קרי שהוליה אדם תראשן בק"ל שנה.
 והם נהגללו במצרים. ואולם סל יוסף ומלסלם והניעם
 לצרעם ולכלנו חסם שנשועברו במצרים בק"ל שנה
 קודם שנולד משה רבינו ע"ה. וע"פ זה פ"י ויאמר
 אל עמו הנה עם בני ישראל הכונה שאמר כי גם
 אלו הם מצרים ועם בני עצמו. ועשור בני ישראל
 בכה ע"י יוסף. לכן הרין נותן סיכריתום לחזור ולחיות
 עם אהר עם עמו. ויכן כתיב אחריו ויקצו בפני
 בני ישראל ולא עם בני ישראל, כי אלה אחרים הם.
 בני ישראל האסתיים שלא היו לחם עליהם דין ודברים.
 לכן קצו בחייתם סמני אלה בני ישראל סמש. כצאו
 לשם כדי ללקם אותן ניצוצות ולהעלותן עסחן (וח סוד
 כל תנלות כביל. כלום אדם ורוע סאה אלא לחכים
 בורין). הוא סוד חערב רב שעלו עסם. ואלה שתי
 בחינות סמחות כסו כן בפ' קרש לוי. וכתבי יוסד
 משה אל העם הם חערב רב. השוה אותם לישראל
 במצות החמץ, ולא חוכדי מצות קודש כבורות שנצטוו
 עליה כי היא אינה סנעת לחם כ"א לישראל האסתיים
 שנצולו כבורים ולא חערב רב. אמנם כמענה שון
 כי בה נתקנו (שכן מצה ניסמריא ק"ל וה"א רומח
 לאחרונה אשר כשם ח' ידוע). והוא חשני בפרשת
 סלשון יחיד לרבים, ואמר סתחלה לעם ובלשן כסח
 אשר יצאום סמצרים. כי בחצו זה הוא סמסת
 חערב רב. שהיו צריכים לחחק יד לחיציאם, לולי זאת
 לא היה פרעע סמלהם. סח שאין כן כבני ישראל
 סמש בא משה רבינו ע"ה כמענה נדולה שלה עסי.
 והארין בוח דברים כבנדים, וע"פ חדרים אהלה
 נאטר שרסום גם בעל התנדה כמח שאמר עבדים
 חיינו לפרעה במצרים. ד"ל כשביל מצרים סמנולים
 ע"י יוסף, שהם חעברים סמגורים הם שניכעקבו
 בסך, ואנו היינו עבדי פרעע כלכר כשבילם כדי
 לחקנם כאמור. לכן לא חעבדי אותנו בחוסר ובלכנים,
 רק לעם בני ישראל שהיו לו סמנה ותביעה עליהם.
 אבל אנתנו היינו כאמת כמעלה גם במצרים, כי ירע
 שאין לו דין ודברים עלינו לקחת אותנו לעבדים,
 ולהשיב רעה תחת טובה שקבל כירידת אבותינו
 למצרים. הוא סמסיים ותיאנו ה' ססם בשתי

והסופרים שנקצו לנו במצרים, ב' התוקים נעלמי
המעט כאיסור שביה העצם נותר ותרלה שמעקבת
ב. ז' והמספמים החללים כמעות הלילה. והנח וזו
וראי שאלת חכם, כי אמנם ידע נאמנה שיש באנן
בל אלה תבחינות, ואין לו ספק באמתתם כלל, כי
תוא מסאין ב' ובתורתו ואינו בומר בעיקר כמו
שאמר אשר צוה ה' אליהו, רק הוא הפץ לידע עם
מעמי תורה הכמסים שלא נסמרו לחטק עם רק
לחכמים טורה תורה כלבר, ומי כהחכם הורף אחר
החכמה ומשתוקק לידע לעסקה בידעו שיש נגלה
ונסתר בתורה, וזו אסורו אחכם כי הכמסים הם ויש
רבר ה' אתם ועסרו כסודו, מה שלא תגיע ידו
להשיג מעצמו לכדו, אמנם מה שחבל תמחים מה
בין אחכם ולכם תלא שניהם יצאו מחבל? ואע"פ
שזה תחזירו החכוב לכללו כפירוש באמור, ס"ס אינו
טרוח צמא המחפלא, מה יתרון לחכם בן חכבלי
בלשון שזה ומשתתף? גם אנכי הילתי חייתי כאחד
תארום משתתף משתופם ע"ז מעורר, ותנה האירו
עיני מן השמים ברבר ברור בעז'ה, שמע דבר ה'
כי תפוש נהל יש בין שתי אלה תגדמות, לפי
שמצאנו ביהושע (כ"ג) כתוב אותכם, ופירשו חז"ל
(סוטה ל"ד) מהו אותכם אותי ואתכם, נמצא כי
הסבול מלת אתכם תרבה וזו מכל סקום, אע"פ
שחיי חסדו ר"י, יש אם למסורת וחקרונה בחז"ל
אותכם תוא יורה גם על חסרבר בער עצמו בכלל
המטובים, מה שאין בכה מלת לכם לעולם, ע"כ
בהר לשון ערומים כולל, במקרה חכבלי לא יקרו
עין רבר לכם השולל, תם שיה יחוב סיום המאמר
ספק עדיין צריכין אנו לצאת יד חובת סיום המאמר,
אין ספמירין וכו' כי מה יהיום תשובה זו לשאלה
הלוז? תאמר בתורת רבר זה מה שכבר שיערו
המפרשים הקדומים, כי ידמה על הנינה תבאח עם
הפסה, אכן נצטורך לבאר הענין יותר, תציע ידעתי
בתחלה בקיצור, שהקשו בתוספות פ' אלו דברים
הוא רמשעו תתם ראינה אלא מדרבנן, ומוכח נמי
אימכא דלבושי הללם היא מראוייתא, ולא כמעא
אליבא רבן תיטא, ונדחקה בזה סאר עיין שם, ולענינת
דעתי וראי לרבר הכל תוא מראוייתא אלא שסמרה
הכי נמי מן תורה חייא שתבא עם הפסה הכי
שיאמרו חז"ל, דהיינו בחול במתרה ובמפתח, והכי
פירושיה דלא חובה היא מן תורה בתחלה, הוה
שאמר תבן שואל מה העדות וכי לא בונן על שום
רבר טנופו של פסת אך על העדות והחקים
והמספמים שבחינה תבחיין, שעל כרחך יבחנו בל
חברים הללו בה כמו בן, וביתור אליבא רבן תיטא
שחוא שזה לפסת בכל רבר, לכן הניע לשאלו נפשו
הרקק מיריעת סיבת חיובת, שעם היותה ראי מאת
ה' ג"כ, ולא נחשור חז"ל לתיסק על דברז ולבחות

בחיות ביר חזק כנגד הערב רב עם בני ישראל,
דלא סי בלאו הכי כנוכר, ובורע נמיה עלינו בני
ישראל טמא, שגב בנלחנו לעולם לא עזבנו אלהינו,
ויט עלינו חסר לפני חמלבים המטילים להחשיבנו
הפסיים, לפיכך יפה אנו עושים ובר לרבר בסימנים
בפולים ננדיים לפי חילוף המבחן כאמור, והוא איות
נ"כ למכנת חיום לרבר שעם הפמיתונו עדיין עברים
אנחנו, כעין מי שחציו עבר וחציו מן חורין שעובר
אח עצמו יום אחר ואת רבו יום אחר, ככה צריך
לנו להחיות כניעה עם תחירות הלז, ואילו לא תצרא,
אם חסר אם אכותינו יצאו ואינם אנו מה לנו בוח
הלילה לעשות ובר ליציאת מצרים שהיה לפני כמה
אלפים שנה וברר נתיישן תרבר, אל תבה כי זקנה
אומתך, כי אילו לא תצרא חקב"ה את (לרבות עצמו
ופמלא שלו, או תוא בעם) אכותינו, בזכות האבות
שהיתה אחתהם קיימת אז, על אהת כו"כ שלא היו
מספיקין וכיחיתו להציגנו סמם דלא אכסיר ררי,
אף כי בזמן הזה שחמם זכוח אבות, בתכרה חיינו
נשארים משתוברים וכו', נמצא חנם טניע אלו
סמם, לכן וראי חובה עלינו לעשות כל רבר הלילה
חוח לחק עולם, משוערים חיינו במצרים, הכי נרם
בחסוד רטרי ונתן תוא, אף שלכאורה יש ליישב
גם הירסא למרעו במצרים, אך הרק חזר הוא, וכן
הוא לפי מה שכתבתי למעלה שעיקר השעבוד היה
במצרים וק"ל, אפילו כולנו חכמים, סכה הלסוד
ושבל נקנה, נבונים סבניו רבר מתוך רבר, זקנים
כמשעו על רוב שנים ויריעו חכמה, יודעים מעצמנו
במרע טבעי או ע"י שפע אלהי, והרי אלו ד'
מדרגות זו על גב זו, מצוה עלינו כחאי נוונא רסיירי
ביה מצות חכמים היא, אבל במקום בן שואל לא
דבר כי זו חובה היא מן תורה כנוכר, מעשה
בר"א היא תראיה למה שקרם.

ברוך שומר המצוות, אע"פ שלא
תקנו חז"ל ברכה בעולם, ולמכות על תורת יציאת
מצרים כמו שכתבתי בשם, ס"ס סדר המניד לשון
שבה לחשי"ת על זאת בארבעה פנים כנגד ארבעת
בנים, ברוך המקום כנגד החכם, כי ה' בחכמה יסר
ארץ כבוד הנה סקום אחי שרשי"ת סקומו של
עולם, ברוך הוא נסתר כלפי רשע כי אין אלהים
לגנו עדיין והקב"ה תם עליו ללמדו ולקרבו לתורה,
ברוך שנתן תורה לעמו ישראל נגד תתם כי נער
ישראל ועקב איש תם ישמע ויסקף לקח, ברוך הוא
שעם שנית נגר שחפס יורע לשאלו כי גם תוא אינו
יורע את ה', וסוד ארבעת שבתות הללו (שמחם)
נאחזים ד' בנים אלו) בחסר גבורה תפארת מלכות
המשובל יבין מרעונו—חכם מהו אומר מה העדות,
סקוח מה וראי רבר תרבה תוא שיווע ומבין שיש
כאן שלש בחינות תלוקות במעשינו אלה: א' העדות
כאבילת הפסה מצוה ומרוד שחן מעירות על האותות

שנרמח בעיני כאלו יצאתי טמס לולי זאת נשקעתי
 שם, לכן לא יתערב זר בשמחתנו ואין לכן נכד
 חלק בפסח עמנו. אילו היה שם לא היה ננאל.
 סמך שפסח סמך הכרטה ומתלוצץ כאמפורים
 בירוע שלא עמדו אבותיו על הר סיני ואינו מודע
 אותן שיצאו מצרים לפיכך לא יאכל בפסח. ומח
 שאינו משיב לו ככתוב ואמרם זבה פסח הוא, כי
 היא הוראה לעתיד תהא לו יאמרו בזה ויאמר נבל
 בלבו העבר אין העתיד סנין? לפיכך קיים בו ענה
 כפיל כאלוהו ואל יבה לשלל מלך, וס"ש בתורה
 ואמרם לאותו דור בלבד נאמר, אבל השאלה רומזת
 גם לעתיד.

א ת ה פ ת ה לו. פתח פ"ך לאלם. והנה
 ב' קרש ל' לא נאמר שם שום שאלה אלא והנה
 ה' ל' ררשו על הנהגה ופרסם חנם, כעבור זה עשה
 ה' ל' תשובה עם הרשע שספקין שניו בכך, שגם
 זה תבל מיו, אם אין בו חסא אין בו זכות שהיה
 ראוי להתנאל על ירו, לפיכך מודיעין אותו עניש
 ומתן שבר התנהג חזאת, שבשבילי נעשה נ"כ גם
 הנאולה. מה שאין כן אחר כסוהו אינו כדאי להעשות
 לו גם סמך שאינו יודע לספר בשבתו כל מקום,
 ואמורים לו כך כדי לרחו במצוה, שיקנה לב יודע
 לעסוק בספור יציאת מצרים ויקבל שכרו.

יכול פראש חרש, משעה שזחזיר משה
 רבינו על על הפסח ומתחילין לשאול ולרדוש
 בחלכותיו אליבא דרבלי עלמא. ת"ל כעבור זה,
 כנראה הקפידו שלא להקדים אמירת התנהג,
 עכ"פ ערב פסח ודאי לא שפיר דמי, כדרך שיש
 ב' אכילת מצה שבת יום, הכי נמי
 מילתא דרתא הביבא ויחייב דעתייתו ושטעו, מה
 שאין כן אם הניחיל על לשונו כעבור יום כבר
 נזרעו הרברים ואין חנפס מתפעלת סמנה כל
 בך, עם שבוראי אין לספור בשבתו סמכוד
 יום, אורבה לדעתי מצוה רבה היא לסרוח מקודם
 לירד למקטח, וכך נאח ודאיו לבל ירא שמיים
 באמת לעיין בה תהלה, אך לא יוציאנה בשפתיו
 בקריאה טמס כסודרה שגורה על מיו, זה
 לא נבון סמעה הנ"ל חבורו בעיני, ועוד משום
 דקטעב על בלי תוסין, לכן חסמתי על מנהג
 האשכנזים שגורמין התנהג במנהג רשבת הנדול.

ו א ק ה א ת א ב י כ מ ב ו כ ל א ר ק כ נ ע נ
 לארכה ולרחבה ועי"ו נבבשה תארץ לפניו וקנה
 כולה. וארבה את דועו, בישטעאל ובני קסודרה,
 אי נמי וארבה ואנגריל כי נהן דרעו עלין על כל
 ניי חארץ, ואתן לו את יצחק, מלידתו התחיל חשבון
 ארבע מאות שנה, ולא עמדו במצרים אלא סנין
 רד'ו כספדו ביצחק יקרא לך זרע, שגור עליו
 תנרות בארץ לא לו. חשב את הקץ, נרע סספד
 ק"ץ סארבע מאות ותיארו ר"י, והוא שאמר יוסף

פוק"ד כספדו יפקוד (כמו לא נמקד סמנו) וינרע
 מארבע מאות שנים וימחר נאולהכס.

צ א ו ל ס ר. שמתחלת מציאותנו צרות רבות
 אפסנו על לא חסם ששינו ולא פועל את ככפנו, רק
 סחמת חקנאה על חיקר הנדול שנתן לנו אלהינו.
 גם בעבודתנו לא עזבנו שבשפלנו זכר לנו לתת לנו
 כח לעשות היל, לאסוף בחול קנין כספו ותמצו להביא
 לבית האתרו, לאצור במקום שאין ימים שלמות, ועל
 דבר זה נתקנא הארמי הלו ורדף אחר אבינו חנם,
 להיות עינו דעה בכל הכבוד שעשה בביתו, אף שלא
 לקח סמנו מאוסה, ובקש לעקוד את ח' ל' שבא
 עם יעקב אבינו סביב לבן. והוא שאמר לעשו וכי
 יש לי כל להניח כרכה אל ביתו, סתוך דבריו
 של אותו המלוכין ברשע אתה לסר מה היה בלבו,
 שאמר חבנתו בוטוי נגר וכל אשר אתה רואה לי
 הוא, רייך וכל, הפך זה שכלתה נמשך לראות
 ועניך בה חסיד, שלך אי אתה רואה אבל אתה
 רואה של אחרים כשביתו חרב בירך, שלקחה וראי
 בהרבו ובקשתו, והשב באיתן קשתו העור שבתות
 מסות בני ישראל אוסר סלה, והם דברים שבתות
 למשכילים, אסנם לפרשמיים יתרו להם דרך אחד
 ויפרשו ארסי על יעקב שהיה בארץ ארם. ועם היות
 באמת דרכם דתוקח הרבה מנתיב הפסוק יתרו
 סורכנו, כי מה סעם בזה לקרוא לאבינו בחיד ה'
 ארסי ונם קראו לאפרים אבינו האמורי, והרבת
 מענות יותר יש למעון כנגדם, עכ"פ על כרחם
 יצטרכו לתורות בורות הכתוב וששי בו פירוש נסתר,
 ולסח א"כ יסאנו מ"י חקובל? ומח שמך דבר נשמע
 בו, אין זה כ"א רוע לבס, אולם אנכי אירוש אל
 אל, ואודיע נאמנה אמתה הפירוש חקובל, וישראל גם
 הוא ירע כי לא אדחה פירוש בעלי משוטי הסקראות
 בשתי ידים, ויתקיים אחז בזה וגם מה אל תנה ירך,
 כי ירא שמים יצא את כלם, ויש לכל אחד סודרים
 פנים, ררך דרשו לתור ודרך הפשט לתור ואין סקרא
 יתא סיר משוטי. אבן תרע כי באמת ככאן כסעם
 שניחם שרים, הכוונה אתה היא ולדעת אתה יביטו
 בזה, כי אף אם אסמך יקרא ארסי על שם
 נירוחו בארץ ארם אך לא סמעה זה בלבר, אלא
 על שם חסראות נ"כ, כמו שנקרא לכן הארסי ע"ש
 כך כידוע ספירוש רש"י, וכן חרבו בעיקב אבינו
 שאחיו תוא בריסאות, כי עם עקש התפעל והוא
 שקראו הכתוב ככאן ארסי כנותן בו רועי קצת.
 ומתחיל בנגות לסר שמתחלה תוצרך להתנהג
 כרסאות, ותחד ומתנצל בעדו, בהכרח היה כן לפי
 שעכ"פ אובר היה בבית חסיד הארסי האסתי
 הנסור, שהחליף את משכורתו עשרת מונים, ותעה
 אצלו חשה אובר וע"כ התנהג עמו במורה, ומה
 יצא לו שם זה, וקצר בוטובן, אך ביון בזה לכארי
 שכל עיקר ראשית, צמיחתו סעודת היה ובעצור

תגדל שטא הכליה המכונן במפורז זה, לכן דלג על כל שאר הצרות הרבות והרעות שעברו עליו אחר זאת. כמ"ש על המסוק לא שלתי ונ'. וכן על המסוק כי כאשר ינום איש מפני הארץ (הוא לבן) ושנו הרוב (זה עשו) וכן הכית (בשישב במוטות ילו בו בית) ותשב הנחש (הוא ששכס בו המור החור) שכל ענינו הוא סימ לנו בגלותנו זו האהרון שנתקיים בנו הכל, רכת צררתו יאמר נא ישראל: והנית ועקב כל אלת הרברים וקפץ לירידת מצרים ששוקלה נגד כולם, היא האהרונה לכרד הנחשו שישאל היו עתידין מאז לירד בגלות מכלי עזן שקדם להם בעצם רק במקרה הרבק בחומר, לערף סיניה ולזכר המרסם, לחלולות מנילו לעלי ער היתול בעצם השמים למחר, וער הגיע למרדת שיעול לזכר גם המרים נכרים, כענין עושהו כמסע עפרית וזכר אופיר שעל ירו מהפכין שאר מחבת לוחב המוב, כנודע סמלאכת האלקיסא, ככה מסע הוא כעצב ישראל בעוה"ו, שצריכין לעבוד בתחלה כהן נתנה חסודות, ופרוח תבור הרכבת נסמיותם הגם, להסיר כדלי הוזהמת והעבירות, להניעם כעצם אל ההערף הקודם לחיה, ולכי מסרה נביל, היא הסבה לירדתו פלאים כבוד הבהינת כהנח את הוזהב הסהור, ואומץ זו משעלה לעפר ומשעלה לכובכים, כשזיררין יוררין ער עפר ישפילה ער עפר, ומסע מנצנצין ועולין, כמו שאמר התבוב כי שחה לעפר נפשנו קוסה עזרתנו לנו, וכתבי מיר שאול אפרם, כל זאת באהנו למען ישאנו אחריתנו מאר.

וירד מצרים תהוד הורד כמו ביוסף אין כתיב כאן רמסמע בעל ברחו, אלא וירד מרענו כנודע, כאותו נפשו בא לירי מדה זו לראות בנו מצרימה, היא נוסח נפשו, ואף שקשה שבענין קבלה באחבה כמקיים מצות אדונו בתפץ לכו, לכן כתיב וירד לחלות הרב כבתירתו, עם היות ראוי תיה לירד בשלשלאות של ברזל בתבלי ארם, ומפני זכותו והתקשרו בעבותות אחבה של מקום לקיים נזרתו, לפיכך ירד בכבוד, ויחשבה לו צדקה כאלו עשה מעצמו כהוראת לפת וירד חלו, שלא ירד להשתקע בארץ מצרים שחיי כנן ת' בעוה"ו, לא תמר אותה לאבול פריה ומנחה, אלא לער בארץ נכרה באורח נפש ללח, כי נרם אנהנו תושבים ככל אבותינו, כל ימינו ואין מקום ליחנות בעולם שאינו שלנו, לנזי נדול, נוסח זה עוקר כהכותב חגרי הגדול הזה, מצויינים מצויינים ומסמכים לעם אתר בארץ ומנחה מכל העמים, ויש רצו שחיי ששה כפרם אתה, רבכה כצמת חשרה, כל מה שנחזין אותו הוא צומח ביותה, כן חיו בני ישראל שכל עור שחיו במצרים, משקיעין במים ורמסים בחומר מים רבים עצמו בכין הציר ויצאו מהארץ.

נעו גם הנצו, ע"כ קצו המצריים סמניהם בחייהם, ערום ועריה, ערוטים מתורה ועריה (לשון נלי כמו מקורה הערום) כן המצות, ולא היה זכות לנדי להנאל, ולפיכך נתנו להם שתי מצות רם מילה ורם פסה שבכותנו ננאלו, כמ"ש על המסוק ברמץ חיי, לכן היה מנתנו של אבי מורי הרב ז"ל לומר כאן ואעבוד עליך ישראל כן מתוסבת ברמץ האומר כך ברמץ חיי ואומר כך ברמץ חיי, וכן אנו נהנין אחריו, מ"ס לא העמדתו בפנים כאשר לא ראינו עד הנה כתוב על ספר, ושלם ליהן פתחון מה לבעל דין לחלוק בחיותו שלא כסדר הכתובים.

וירדו אותנו, ויש דוקק כי היה צריך לומר לנו, גם הוא ככל ענין לכאורה, לכן יש מפרשים ורעו ויחשבוו רעה לנו שחשדנוו רעים להם, והוא רחוק חר בלשון ובענין, ואינו בפשוט של סקרא, ולדעתו יאמר וירעו, ויעשו אותנו רעים לח' מסע, זה מחמת הענין הקשה שהכבירו עלינו, כי קדושי עניות וענין יסודין מעבירים את הארם על דעתו תל רעת קנו, זה סוכון מאר וחלשן קשור נ"כ אל מה שלמעלה כמתנצל בער עניותו ודלותנו בתורה ובמעשים טובים כאמור ואת ערום ועריה, ולזה בא לכבות מעורבותו בכבוד גברים הם המצריים הורים שחיו הסבה לכל הרעה שענינו במצרים ולא מלבנו אלא סעני ומרוב עבודה, ואין אדם נתפס על צערה, ח"ש במדרש רבה (שמות פ"ו) ולא שמעו אל משה מן קוצר רוח שמעו לפרוש מעברתו זה, וכמ"ש הנביא יחזקאל, ומפני ראיה מהקראו תבה נתחכמה לו כמו שרש"ו חז"ל (סוטה י"א) למשויען של ישראל, שכיון פרעה להתחכם נגד אלהי ישראל מושיע ורב שלא יצילם כרוב רחמי וחסדיו עליהם מעולם, לפיכך הצורך להתפעל להתחכמות בתחבולות וערמוניות להתמלאן לפני אביהם שחיתם, למען תסור עין חשנתתו לטובה עליכם כדרך שיעץ בלעם לבלק, כי הוא היה באותה עצה של פרעה נ"כ במאמרם ז"ל (שם) שבקש להחכים ולפרוש רשת להלם, וכן ירד מסכנתו את פיתום ע"ש עובדת זרה נקרא כמו שפירש פיתום זה הסדרב משחיו, ומכילתא אמרו בפירוש שהוא היה בית ע"ו, וחז"ל רששו פיתום פי תחום בולעו כי אחי שעמד הבנין בלעו תחומם חזרו לבנותו מהכרם, לפי שחיה בנין לע"ו, ע"כ עשה הקב"ה שיפול, כדרך שעשת לפלשתיים כי דגן אלהיהם נופל לפני ארץ ח', וכן לקח יראתם של מצרים.

ונצעק אל ה' אלהי אבותינו ובר ותעל שעתם אל האלמים כן העבדה, הארמיה שעקו והתנצלו ממנה שחיתת בהכרה ושלם במובתם, לכן נתקבלה הפלמתם שלא היו ראיים לפי העשיר אלא כפי המחשבה שלא חיתה מסכמה עם העבדור, וחס"ת ירע כי על אפם וחתמת היתם לפי רשע ח' את קולנו, ופרוש יפה עם מה שספסור

צוארם, כי עם הארץ עזרו לרעה וחכבירו עולם ככל אופן, והביא הכתוב וגם ראינו את הלחץ אשר מצרים להצים להוביא אמתוהו, ומיידע בזה כל מה שיש להקשות בענין, וירצאנו ה' מצרים לא ע"י מלאך, לבאורה קשה הרבר מאד שהוא סותר מקרא סלא וישלח מלאך וירצאנו מצרים, אלא הכי מירשו משום דאין מלאך עושה שתי שליחות והתועאה מצרים ודאי ע"י מלאך היתה ככתוב מפורש, אבל לא ע"י מלאך לבר נעשה גם ההבאה בכבור מצרים כי זה נעשה ע"י חקב"ה בעצמו כרמפרש ואולי, לא ע"י מלאך מיכאל ברביא, ולא ע"י שרף מט"ם שר הפנים רצירתו, ולא ע"י שליח רעשיה, אלא ע"י חקב"ה בכבורו ובעצמו, אנה הוא ולא אהר, שלא תאמר אע"פ שהיה שם חקב"ה בעצמו מט"ם לא עשה פועל ההבאה האבורית כ"א ע"י מלאך אכורי הוא סכרא אחרא, לכך הוריעך בס"ש אני ה' ויתרא כי דוקא הוא בעצמו עשה זאת, חת ספני שחיה רין מסנת ברחמים, ולכן כשחיה בכור ישראל כב"ה המצור היה נצול, חתו שרמו הבתוב ופסתחי עליכם, ואילו נמסר הענין ביר מלאך המשהית בעם שוב אינו מבחין בין טוב לרע ובין בכור ישראל לכבור מצרי, כמ"ש ופסתח' על הפתח ולא יתן המשהית לבוא אל בחיכם לנטוף, וכן היה הצורך למדת הרהמים על המצריים עצמן שהמלאך המכה א"א לו להבחין בין משה של בכור לשיאנית בכור, לפיכך נזקק להם חקב"ה בעצמו בדין חלו.

ובסוד א נרול זו נלי שבנית, פירשו כמו במראה, וכן תרם אונקלס, שמתנלה בה לנביאים במראה אליו אתורע, ובמוראים גדולים קרי ביה ובמוראים גדולים לחרות על נלי שבנית, ובאותות זה הסמט, שהאותות כתובים עליו במיסיניה רצ"ך ער"ש כאח"ב במ"ש ח"ל (שה"ש רבח פ"ח), ר' יהודה היה נוטן כהם מימינים, שכך רדכו וכנתנו שאמר בלחם הפנים נ"ב (מנחות צ"ו), ולפי שאין התורה נקנית אלא במיסיני, מט"ם צריך לרעהו סח נפקא מינה בידעת סרון של סכות, ע"י כפרתו מעם המיסינים; דם צפרדע היו ע"י התראה תהלה, כנים בלא התראה; ערוב רכר בהתראה, שחין בלא התראה; ברד ארבה בהתראה, חושך בלא התראה; ונשאר התחרתה סכת כבורות יחידת בהתראה הרפתה לאלו ספני שאין לה זוג, וראכ"ן פירש רצ"ך היו ע"י אתך במסות, ער"ש ע"י משה שלא בסמט, באח"ב ע"י משה בסמט, וריב"א פירש ריקים לחו הכי משום דאות שלישית שחידת בהתראה הרפתה דהיינו בנים חשך כל אהר היה שמש עם חברו, כשחיו בנים היו עמו חשך ושחין אלא כהיו בנים עיקר הסכת, וכן בולם, תרע שקשורין זה בזה בשכתוב זה עם זה כ"ג מס' שחין חשך ותקת אותיות סכל אהר האות הראשון יהיה חשך, וקח תקת האות השני כג"מ

(סוף פ' סדר הענייה) על שמואל חקסן שנור הענייה ירדו משמים קורם הנץ החסום, מסבורין שכה צבור חוא, אמר להם למח הרבר רומח לעבר שמבשש פרס טרבו, אמר להם חנו לו ואל אישע קולה, וער"ך בארתי חפסוק אחבתי כי ישע"ה את קולי תחננני, ככה אמרו ככאן תרע שבאמת זכים אנו מען ע"ו, ולא הימא ששמע תפלתנו ברוב רחמינו וחסדיו מעולם אף על אותו שאינם ראוי, ויכור אליהם את בריתו את אברהם ובר אע"פ שלא היו כראים, אבל אם היו רשעים נמרים כלב לא היתה זכות אכות מעלת דאין אבא מוכה כרא ברכתיב ואין סירי מציל, אלא מענת אונס סדי עליהם זכות שתחא זכות אבותם מסייעתם.

וירא אה ענינו, כמה דאת אמר אמ תענה את בנותי, וירא אליהם, דקשה מה ראה ומה ירע? בי לא פורש ומשימא רואה וירדע חבל ומאי קמ"ל? אלא הכי מירשו ורמז את בני ישראל הנשמות שבנוף שראוין להבראות עמרים לפניו, ואין אתרים רואין אותן שלא יצאו לאור העולם, לפי שפרשו ישראל סודך ארץ מעצמו, שמארו לשואו אנו עמיים, לפיכך ירע אליהם מעני ירע אדם את תוח אשתו, והוא פועל יוצא לשלישי כען, ר"ל עשה אותם בעלי יריעה וחבור שנוקפו לנשותיהם, כמ"ש תחת התמוע עוררתין ששלח השי"ת מלאך חסמנת על התאות לעורר האותם אחר שנתיאשו סמנת, חזרו ופירש מעם הפרשיות חסמנת ואת עמלנו אלו הבנים שהושלבו ליאור לכן היה הרין נוטן לפרש סודך ארץ, אבל צריך לידע מאיזה מעם באמת חזרו בתם לבטל סמנת זאה, לוח סיים וכל הבת תחין להודיע חסעם שבגללו כמל הפרשיות, לפי שבאותה סרים נגד עמרים אכיה מענתה גדולה, אבא גורתך קשה משל פרעה, שפרעה לא נור א"א על הכורים וכו' לפיכך עמר והחזיר את אשתו, וכן עשו כולם בדאיחא כנמרא (וסות י"ב) נמצא סח שכתבו וכל הבת תחין הוא נמסא כנזקין, שע"ב תחזיר נשותיהם לתן לעמל עח לתוליד בנים ליאור, עור יש לפרש וכל הבת תחין שחיא ודאי גורת קשה בפני עצמה, כי אם היה סקום להתקיים גורת כל הבת תחזיר היאורה תשליכותו, א"כ לאיזה תועלת היה קיום הבנות? כי אז ודאי הית נשארות לקלן להשיאן לעבדים בני חם, וא"כ טוב טותן מחייה, כמו שעשו יחלדות ינשבו לקלן בעת החורבן שהשליחו עצמם בים להסלם מחיים גורתם, כי חיים כאלה למח להן, ע"כ בלי סעק רעה גדולה תחשב אף היא, ואת לחצנו, שלא תחשוב שהקילו עלו השעבוד מעליהן אחרי שלא עסקו במריה וריבה, לוח אמר כי לא כן הוא, אלא חששו עיר: מן ריבה, לוח אמר כי לא כן הוא, אלא עם ענינו ועמלנו לא שבת נעש מסנו ונשאר גם לחצנו, כי אף בסוד הסכת לא סר על סוכלם מעל

הארצות. ובנה לנו את בית הבחירה, אע"פ שכבר עצה לנו משכן ויחיה בו כדי לכפר עונות שלא לן אדם ועת כידו כל זמן שחיה קיים, והגדיל לעשות עלנו כבני בית עולמים שאם תתמלא סאה מעון ומשע חסאה ישפך חמתו על עצים ואבנים כדי לכפר על כל עונותינו הרבים והעצומים, שאם לא בן לא חיה לנו תקנה כי כמעשה משכן לא שלמה יד אדם, ולזה יבא אמר שואא לכפר על כל עונותינו, ובזה תם עונך בת ציון.

אשר נאלנו וברן מן הבחיים ומן חמסמים, אין צורך לשנות בשום פעם, כי כמתאי שבת אין שם הנינה כלל, אלא הלך אחד רוב שנים, כך הוא חעיקר. קיר מוזכך, סודו סבואר בס' הזהר על הפסוק ויבס פניו אל הקיר חייא ש"י עולמות לעדיק (במספר ק"ר), שיד חרש, לפי שנאולח אחרתה נמשכה לזכר שאינו מוליד, בבה לא יהיה עוד אחריה חכלי גלות.

הר נריא, הנשמה נמשלת לגדי, ע"י אלשיך ז"ל על פסוק אנכי אשלח גדי עזים מן הצאן, ולפי שלא תקח מחמרת עוז' סאומה רק מעט מרחמיית חרבר, בגדי הוח שמבולו מעטם סמטיי הכהמות אפילו סטלה, והנשמה יחידה אברה הנוף הרבים, הבין אבא, שאביו נשמה סמטיי ומסרה לאדם לעשות בת כרצונו. בחרי חזי, למת נרצאין חזי שחזין ממקומן, וכן הנשמה זות מעולם הסלאבים ואח"כ זוח מעולם הגלגלים עד שנסכרת וכאח למלוק השפיל החומר הזה, חד נריא חד נריא, ררך הסקנות וכובת לקשי יום שכוכל רברי קינות החפליני חיקן, ובן סקנות וכובת כקול נחי וכבי המדורים על רוב צער הנשמה הרמטה, שבשתי זוות הורירוח מעילות לחתית, ואומר חד נריא חד נריא=נשמה נשמה שחיתת יחידה לאבך, ותעת אה יחידה בשפלים האפלים, איך נפלת משמים ארץ, ואתא שונדא, ואם האסר למח אבכה חנם על החינות אביה סמרה להוריע יקרות כבודה בשפלים, איזו ענה הייני הנשמה להרבות עליה מרורים? ע"ז משיב, איך לא אבכה וכף אבה, כי הרבה והעונות יושבת נונה ורמעתה מאין הפוגה, כי לא די שנפלה משמים ארץ, איך עתה נפלה עוד ספה לשחת, כי אחא שונדא ובר, חמשיל האות ילד חילוד לחאות השונרא לכל מאכל, ואם יסיוה בני אדם דעתם סמנה סמרוף ותפסיד חסאכל, בן נער סמן תושק לכל מאכל שרואה, ואם יסיוה חורוי דעתם סמנו ירנל בתאוח וסרות רעות ודעו המנה ובזת יאכל יושחית הנשמה, וע"ז לזן כסר חד נריא ובר, איך פתאום נלכדה ביד החתול לחיתול, ואתא כלבא, ואת' הלא שחוק הענינים לא נחשב למשעשע ודים, וחנער חסאה ודכש יאכל כאות נששו, בטרם ידע מאום כרע וכחור כסוב, ובזת נרל יגרש כח

שחין חשך יהיה שהן, ואם תקח האות השלישי כנס' שחך חשך יהיה כנס, כסח מעלות סוכות, מ"ו הם במספר כנגד מעלות הרובן שעליהם ליום עומדים כבלי שיר ואומרים שירה, וכנגדם מ"ו שיר המעלות שבתחלים, לכן קראם מעלות, עשה כהם שפטים, ישבת צדיק כי חוח נקם, ונרולח נקמה, לכן ודאי טניע חרבר אלינו להשיב נפשנו, עשה נאלחיהם שרם של מעלת וסול סלה, כי על בן בא קרבן ססת סמנו לזכרה תועבת מצרים לעיניהם, וע"ז וכינו לנאולח, הרג כבוריהם, ותחתיהם כחר כבורינו לקרשם, נתת לנו את סמנא, סיהח ותחלומין כאן כאחר, כ"ש שנולו ערנו חבולו שאר עמלינו, וסמנא סמילא שלנו לפי שאיז לחם יורשים דבר תורה ואפשר לנו לומר כי באנו בשכרנו ושעבודנו, אבל עדיין יש לירדק שאם לא נתן לנו סמנא מה יאמר אותו צדיק (אברהם) כי לא נחקייסח אחרי בן יצאו כרכוש גדול, א"כ לא סני בלאו חבי ואיך אמר כבאן ריינו? ויש לומר שחכמתה יצאו כרכוש גדול כבר נחקייסח כחות מצרים שחשאלינו וינלום וכאן סרבר סמנו חים שחרי יחיה נרולח סמנה ותוספת סרובה על, ויעיקר כסו שאמר חז"ל (שח"ש דבת עה"ס חורי חזק), וזה סמני שכל חכמך שבארץ כנען כאמצרים, וכבר נחנה ארץ כנען וכל אשר כח לישראל, עשה שחרי קננה נכפיה כנד לפי ונכפיה לסיף ולכן אפילו כות מצרים כחיתר בא לירם ושלחם נמלו, חו שלע חים מעלת יתרה נחשבת, וקיע לנו אם חים, לא חצרינו לסכך לשון ים סוף ולת"כ מארובה אלא ודאי נזו ועברו מעבר לא עבר לקצר חרדך לפניהם, ומ"ש חמפסוק ריחנו על ים סוף אינו מחתיסה, כי חים סמפסם כעקוסים וסוכובים (ומ"ש חתום) ערכין מ"ו שהלכו בו רק רצועת כקשה אינו סוכוח), בתרחה, שגעשה קרקע חים נרד ו... קשה שלא ימבעו כבין נרליהם, אבל שקע ציינו כמים חיק, סקם חריבנו כסוכר, נרליהם לא כעקן ונעליהם לא כלו, ולכרשם נרל עסחם בחומים חזו, חלבישן ורחיקן וסכן וערנש כחפנוקים כמ"ש יחוקאל, ונשאם על כנפי נשרים, חוליבן כעסוד אש ועקן, נתת לחם את הנאר, כ"ז נכלל כסיסק עריכיהם, סלכר סח שתרני הרנים חיו מביאין להן לטרבר יצה באשר ודא כי יח' אתם, חאכילנו את חמן שנכלע כאברים וחיו סוממים בו כל מיני מעמים שבעולם לילדים ולקונים לכל כפי הראוי לסכע, ונתן לנו את השבת שחוא מעין עה"כ ואות נרולח וכבוד בינינו לביני יח' לחתיא נברי ששובת שחייב סיתה, קרבנו לפני הר סיני לראות את סלכנו ונפסקת וחמנת, ונתן לנו את התורה שחיא תיינו ואורך ימינו, ואת לרבות תורה שחיא חיי עולם הגמעת בחנונו, לארץ ישראל, ארץ חסדה צבי לכל

החאוני מלכו. ע"ז משיב ואתא כלכא לא כן הוא, כי הנפש המתאוה תגדל מטנו עד שיריח לכלב עז נפש לא ידע שובע לנפשו המתוכה, ומנו כמני בלב לנשך ולאכול ולשכר עצם הנשמה כמדת רעות בעזות ושקר הודוסה המורגלים בנערים אבירים, ת"ו קתנ הר נדיא תר נדיא=נשמה נשמה האצולה מנה עליון איך נתחברו למחלת זבלית, ואתא תוסרא, וא"ת למח הרדת על הנער על עשותו פעולות ורות, אין זה ב"א מעשה נעזות כי הוא עוד רך בשנים ובלי הכמה רטבל, המתן עד שיגדל ויבא באנשים לחיות כעל בתירה בחכמת ויראה, ואו בבחירתו יהנכר הכלב לשוא יתחבר, ע"ז משיב אנוש אנוש חיה לא ירעה כי אהא תמרא וכו' הוא אתא כבית, כי אם הנער המתנער יגדל ויורגל כרעה, סופו לעשות הרע בעניי ה' בהתנבר עליו נפש הבהמית כהמאת דור המבול, והמקל שוקר הזה לרעה, יכה וישרב את הנשמה כממאת נוספה על הכלב האכזרי, כמסאו הנשמה הרמה בהמת קרי ר"ל, ת"ו צועק מרה תר נדיא וכו' נשמה נשמה איך נפלת בירי שלשה משעי ישראל, הלאות נוחקת מנבולה לנפול לפני בני עלת מעי נפלת! ואתא נורא, וא"ת שחילל ברייתו לרדיחית הנערות, המתן עד יעברו ימי העליה ועמוד שבלו בקו חיסר וישוב לה' ושבו ננים לנבולם, ולמח זה תלל מר על הנר הנמכר? ע"ז משיב אחתי יודי חומר למח תאמר שלום הן שברו וחתו גבר, כי כשראו האיש פרא יבחר לו רעות כתבות ורעיונות מזוחמות, ומילין לצד עילאח יסלל, למר ת"ו אין ראה ושוכר, ואו אתא נורא וכו' יעלה באש רוח הזקן ויעבור עליו רוח קנאה והאוו נואה וכבד מדוסה, הבאים מחרם הנמשל לאכזר האיש שהא משכן הנפש ומסנן הנשמה, וכי תצא האיש ומצאה קתים מדות רעות תעלה השלכתה סאלית, והאיש מתקלחת עד שתשרוף יחר הנפש והמסנן, נוסף על מוסאת התומרא, ומה שער עור תקוח? ת"ו פוסק כפיו וקרא בקול מר תר נדיא וכו' איך הנשמה אשר בנן ה' היא יושבת, היא בעצבתה ותלכתה הושבת כי שלוחה ממנוחתה ומסעדת! נזחיה, ואביח מכרה לעבור האדמת.

ואתא ט"א, ואם תאמר אף שעלה האיש בימי העליה ושרף בימי העמידה, המתן עד ימי הייריה וזקנה, ואז תעלה הנשמה מסקור מוסאתה ותחיה מחורה, ולמח זה למספר ולהגור שק על הנרי הנמכר? ע"ז משיב, ארם תעור איך יתחך רעיונך תתחייב חבל, האם לא ידעת שחתרגל מבע שני, ואם זקן השורש נחש, יתגבר מכעים רעים וממאים כנפש התומאת, ויעלו מים חידיתים כנחל שומף לכבות נר ה' נשמת ארם, כמים העוליים נגר מענה בהחנבר עליהם רוח סערה, נוסף על האש הנורא, והמים המאריים ישמךד ויעברו על נפשך ולא תעצור עוד

כח להמלם, החמצא פתח הקוח להשיב שבוהך בימי שיבתך? ע"ב יאות לי עשות הספר ולחיות אח לעינים, והנות קינים חמור עונב ומינים, על שנפלה הנשמה מהעזונים במצולת מים חודונים, הר נדיא הר נדיא דחין אבא זה עידן ועדנים, ואתא תורא, ואם יאמר נכל כלבו אף כי עבר על נפשו המים חודונים, וכל הרעות עשיתי, הלא אין כבוד ה' להשיבה ולהכיבי כמעשי מפלים, ומי יעיד לי על אשר בחרד מטכבי מעלתי? ע"ז משיב אהא יציר חמור! חמורם תרע שהסנכיווי לשבת משפיל לראות החסום והחתום על לח לבך, וגם היצר וזקן איש ריב וסרח, תתח כי חשבתיו לרע נאמן נהפך לב למשחית מוסק, תר עתח חיה לך תושב מחשבת יציר, וזקנתך נהפך לך לשמן הציצר, ותמשל לשור המטרע, ומזוסן ללחך ולשתות כל דמי נשמתך, במח שעלה ומספין על כל מעשיך, ויעיר עליך לשלם כנפולך, והוא נוסף על המים המאריים שכבר באו כמעין לעבות כטן ולגפיל רך הנשמה, ואיך תאמר אין שומר ביום רע ומר? ת"ו מקונן ער אנא תחי חיתנה חסח לבוח ושמה, הר נדיא וכו' נשמה נשמה! איך נפלה מחרטה אל אהל סמא, ואתא השות"ס, וא"ת אף כי ה' רואה מעשי, והמסנן נ"כ מעיר ומסמט עליהם, היחשוב המלך הקדוש מלאכת נבוח ומסס, מעשה ידי ארם להכל רסח? ע"ז משיב, חי מושך עזן כתבלי שוא, האם לא ידעת שמהעזן נברא מוסך שמחית ומחבל, ואתא השחמ חידת הזה שבראת אותו כמעשיך, ושחם (אין ושחם אלא ומשך) כי ישך הנשמה בתבלי עגונתיה, והנישה לפני ה' לברך אתה סמסם ולשלם כנפולה לעתשה בעז' ביסורין קשים ומרים, והוא ידעה את הנרי על הרי השך במחשך מעשיך הנכתבים בספר, ת"ו מקונן ואוסר, למח תחיה כטובה שנעת ועזרת, שים ואת לזכרך, תר נדיא הר נדיא דחין סר, ואתא סלאך הסות, וא"ת שאת-מריקת היסורין השאר נקי ככתבי העק, והנישמה תצא חופש מכל נלויה, ע"ז משיב אנוש ריחה איך רמאוך רעיונך והתעזר ומסין! הלא יום המיתה נגר מניך, ואהא מלאך המות ויחם ומשך הנשמה להפרידה מהנוף, ולפי שבעצת יצרך הלכת בתאוותך אחרי תעתך, ותערב הנשמת באוהל סמא היסודות העכריים בתכלית החבור, תקשה פרידתם כמות אסכרה, והמלאך ישמךד הנשמה מהנוף כמושך צמר הנצמק בתימים, שישאר חלקי צמר בתימים וחלקי קתים ברמק ולא יוכל לנקותם ב"א בבליים מכלים שונים המותר יחרם, והפרידה קשת מכל מה שחיה לפני, ת"ו מקונן וקול ברטה נשמע ער נדיא וכו' נשמה נשמה, תתח כי חיתנה חסחם ונעיסה, אל תקרא לח עוד נעמה ונפשה מרה לה, כי באו אחיה כמרטת, ואיך נפלה מחרטה, ארם להכל רמת.

ואתא הקב"ה, וא"ת אחרי שהמות תכלית כל נברא וכו' מצרף לחסיד הסינים ובני התערוכות מהתרכבה האנושית, ויפריד הנפש ויפוד הרוח וירים הנשמה לשמי רומה, והוא עת האסף הרפתך ולכפר אשמתך, עד שאמרו טוב מאד זה המוח, כי בו יתקן המעות לחסיד הזוחמא מהנשמה הרמה, א"כ למה זה הלכת קדורנית והתאבלת על הנשמה באבל חבל זה ימים רבים, אם ה' ביקש לה מנוחה, למה תרבה עליה אנהת, ועל תברכה למה תרבה עליה צוחה? ע"ז משיב אי חבל נבל, החשכת שהשואל בית מנוס לחולך מערנות, התבקש לך מנוח בין קוץ וזוח, אך שוא קראת למות טוב, ובאמה הוא קשה מכל שלפניו ונקל מהבא אחריו, יען כי

בעוז'ו יוכל עוד לתקן המעוות ולא כן אחר המות. ואז יבא ה' באפו ונוסף על סיתה המבעיה, ימשוך הנדי בקרניו וישחוט הנשמה לשלם לה כטמעתה, וירדפה עד הובה, לטרק עונה ולהשיבה למקורה, כי לא ידח ממנה נדח, וע"כ מר אקונן: הד נדיא הד נדיא.

[ננעלת תולת על עשר נתיבות משער השיר; עשרה בתים בעלי ששה עמודים, ור"ת יעקב יעבץ].

שי לסורא נתשיר, י'תרון חכמת הכשיר
עידנות כמה הקשיר, ק'ול הפליאות הפשיר
ב'רוך ה' ואעשיר, י'אסד קורא יאשיר
ע'לי ספקות ינשיר, ב'רקי הלכות יחשיר
צ'ופי דרכים יישיר, יהיה לכם השיר

